

Bedömning av servicebehovet för barn, unga och familjer - en arbetsmodell

Lee Lindqvist

Lärdomsprov
Det sociala området HYH
2024

Lärdomsprov

Lee Lindqvist

Huvudtitel. Undertitel.

Yrkehögskolan Arcada: Det sociala området HYH, 2024

Identifikationsnummer:

8890

Uppdragsgivare:

Västra Nylands välfärdsområde (LUVN)

Sammandrag:

Efter att ansvaret för socialvårdstjänsterna flyttade från kommunerna till välfärdsområdena år 2023 har det skett förändringar inom Västra Nylands välfärdsområde vilket har lett till behov av utveckling. Det här masterarbete är en produktutveckling där produkten riktar sig till professionella som gör bedömningar av servicebehovet för barn, unga och familjer. Syftet med produkten är att dela kunskap och inspirera till ett mer strukturerat arbetssätt där klientens delaktighet uppmärksammas. Metoden som använts är produktutveckling. En arbetsmodell har utvecklats, och modellen baserar sig på teorier kring klientens delaktighet i bedömning av servicebehovet, mångprofessionellt samarbete i bedömning av servicebehovet och barncentrerat bedömningsarbete. Styrdokument som socialvårdslagen och barnskyddslagen har även haft en väsentlig del i utformandet av modellen. Material har även samlats in från kommuner som nu ingår i Västra Nylands välfärdsområde och detta material har utnyttjats i utvecklandet av modellen. Arbetsmodellen beskriver processen över bedömning av servicebehovet och innefattar en visuell bild med text över hur bedömning av servicebehovet kan se ut i praktiken. Fakta i punktform om delaktighet, mångprofessionellt samarbete och barncentrerat bedömningsarbete samt barn i behov av särskilt stöd finns med och även information om bedömningens omfattning. Modellen innefattar även en pamflett som kan användas i direkt arbete med klienter.

Nyckelord: Bedömning av servicebehov, arbetsmodell, Västra Nylands välfärdsområde, socialvårdslagen, barn

Degree Thesis

Lee Lindqvist

Title. Subheading.

Arcada University of Applied Sciences: Master Program in Social Services, 2024

Identification number:

8890

Commissioned by:

Western Uusimaa Wellbeing Services County

Abstract:

After that the responsibility for organizing social welfare was transferred from municipalities to wellbeing services counties year 2023 there has been changes within the wellbeing services county of West Uusimaa that has led to the need for development. This master thesis is a product development where the product targets professionals that makes assessment of the need for services for children, youths, and families. The aim of the product is to share knowledge and to inspire a more structured work method with awareness off the client's participation. The method used is product development. A working model has been developed, and the model is based on theories regarding client's participation in an assessment of the need for services, multiprofessional cooperation in an assessment of the need for services and child-centered assessment work. Social welfare act and child welfare act has had a crucial role in the development. Data has been collected from municipalities within the wellbeing services county of West Uusimaa and this data has been used in the development of the working model. The working model describes the process of the assessment of the need for services and includes a visual pictur of how the assessment of the need for services can be done in real life. Information about participation, multiprofessional cooperation, child-centered assessment work and child in need of special support is also included, as well as information about the extent of the assessment. The model includes a pamphlet that can be used when working with the clients.

Keywords: Assessment of the need for services, working model, Western Uusimaa Wellbeing Services County, social welfare act

Opinnäyte

Lee Lindqvist

Työn nimi. Alaotsikko

Yrkeshögskolan Arcada: Sosiaaliala YAMK

Tunnistenumero:

8890

Toimeksiantaja:

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue (LUVN)

Tiivistelmä:

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella on tapahtunut muutoksia sen jälkeen, kun vastuu sosiaalihuoltopalveluista siirtyi vuonna 2023 kunnista hyvinvointialueille. Muutokset ovat johtaneet kehitystarpeisiin. Tämä opinnäytetyö on tuotekehitys, jossa tuote on tarkoitettu ammattilaisille, jotka tekevät palvelutarpeen arviointeja lapsille, nuorille ja perheille. Tuotteen tarkoitus on jakaa tietoa ja inspiroida struktuurisempaan työotteeseen missä asiakkaan osallisuus huomioidaan. Menetelmä, jota on käytetty on tuotekehitys. Työmalli on kehitetty ja malli perustuu teorioihin liittyen asiakkaan osallisuuteen palvelutarpeen arvioinnissa, moniammatillisessa yhteistyössä palvelutarpeen arvioinnissa ja lapsikeskeisessä arviointityöskentelyssä. Sosiaalihuolto- ja lastensuojelulaille on ollut olennainen osa mallin suunnittelussa. Data on kerätty kunnista, jotka nyt ovat osa Länsi-Uudenmaan hyvinvointialuetta ja tätä dataa on käytetty tuotteen kehityksessä. Työmalli kuvailee palvelutarpeen arvioinnin prosessia ja sisällyttää visuaalisen kuva teksteineen, miten palvelutarpeen arviointia voi tehdä käytännössä. Tietoa osallisuudesta, moniammatillisesta yhteistyöstä ja lapsikeskeisestä arviointityöskentelystä sekä erityistä tukea tarvitsevista lapsista on myös mukana ja myös tietoa arvioinnin laajuudesta. Malli sisällyttää myös pamfletin, jota voi käyttää suoraan työskentelyssä asiakkaiden kanssa.

Avainsanat: Palvelutarpeen arviointi, työmalli, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, sosiaalihuoltolaki, lapsi

Innehåll

1. Inledning	6
2. Bedömning av servicebehov	7
3. Syfte och målsättning	9
4. Produktutveckling som metod	9
5. Produktutvecklingens kunskapsbas	11
5.1 Produktutvecklingens teoretiska referensram	11
5.1.1 Klientens delaktighet i bedömning av servicebehovet	11
5.1.2 Mångprofessionellt samarbete i bedömning av servicebehovet.....	14
5.1.3 Barncentrerat bedömningsarbete	16
5.2 Insamlat material	17
5.3 Styrdokument	20
5.4 Egen förförståelse	24
6. Processbeskrivning av produktutvecklingen	25
6.1 Startfasen (idé om projektet).....	25
6.2 Planeringsfasen	26
6.3 Förstadiet	26
6.4 Bearbetningsfasen	27
6.5 Utvärderingsfasen	28
6.6 Slutbehandlingsfasen	30
6.7 Färdig produkt.....	31
7. Produktbeskrivning	31
8. Diskussion	32
8.1 Utvärdering av hela processen samt produkten.....	32
8.2 Etiska aspekter	34
8.3 Bidrag till praktiken.....	35
8.4 Förslag till vidare utveckling	35
Källor	37

1. Inledning

Den 1.1.2023 var en historisk dag i Finland. Cirka ett och ett halvt år tidigare, i juni 2021, godkände Finlands riksdag lagen om social- och hälsovårdsreformen, vilket innebär att ansvaret för social- och hälsovårdstjänster samt räddningsväsendets tjänster flyttade från kommunerna till välfärdsområdena från och med första januari år 2023. Idag finns det 21 välfärdsområden och den enda kommunen som ansvarar för anordnandet av social- och hälsovårdstjänster är Helsingfors. Målet med reformen är att finska medborgare skall få högkvalitativa social- och hälsovårdstjänster på lika villkor, och att skillnaderna i välfärd och hälsa skall minska. Tanken är att invånare skall få den hjälp de behöver redan vid första kontakten och att de flyttas från en tjänst till en annan smidigare än tidigare. Ett mål är även att tjänster för barnfamiljer skall vara lättillgängliga och finnas nära tillhands, och stödet skall även vara mångsidigt. (Social- och hälsovårdreformen, 2022; Talentia, 2021).

Innan år 2023 har jag arbetat som socialhandledare inom familjesocialarbete i Raseborg, och med liknande arbetsuppgifter i Hangö innan det. Nu hör Raseborgs och Hangös socialvård till Västra Nylands välfärdsområde (LUVN) som även är min arbetsgivare. Inom familjesocialarbete är en av mina arbetsuppgifter att göra bedömningar av servicebehovet för barn, unga och familjer enligt socialvårdslagen. I början av år 2024 skedde det en sammanslagning som innebär att familjesocialarbete nu är ett team som arbetar över området Hangö-Raseborg-Ingå-Sjundeå (HIRS). Teamet som arbetar med att göra bedömningar av servicebehovet innefattar socialhandledare och socialarbetare som tidigare har arbetat på mindre geografiska områden där invånarantalet har varit lägre än vad det nu är inom hela HIRS-området. På grund av att vi är ett nytt team som arbetar tillsammans finns det ett behov av att klargöra arbetsprocesser och enhetliggöra arbetssätt. Därför är det här masterarbete en produktutveckling där den färdiga produkten är en arbetsmodell över hur bedömningar av servicebehovet för barn, unga och familjer kan utföras, som kan användas som ett hjälpmedel av de professionella. I arbetsmodellen finns även en förkortad lättläst version som kan användas av professionella i arbetet tillsammans med klienter.

2. Bedömning av servicebehov

En betydande stor del av de småbarnsföräldrar i Finland som upplevde sig vara i behov av stöd och socialservice rapporterade om att deras behov inte blev tillfredsställda, och ungefär hälften av alla som upplevde att de behövde stöd för att orka upplevde att de inte hade fått det stöd de behövde. (Ilmarinen m.fl., 2023 s. 38 & 44) Statistiken visar även en nedgående trend över hur många bedömningar av servicebehovet för barn i behov av särskilt stöd och utredningar av behov av barnskydd som blir färdiga inom den lagstadgade tre månaderna och även över hur många bedömningar som påbörjas inom de lagstadgade sju vardagarna. År 2022 påbörjades 97,5% bedömningar inom sju vardagar medan det under samma tidsperiod år 2024 hade minskat till 92,1%. Jämförelsevis hade år 2022 90% av alla bedömningar färdigställts inom tre månader och år 2023 hade det sjunkit till 85,6%. (Forsell & Kuoppala, 2023)

Vad är då en bedömning av servicebehov? Kortfattat kan man säga att en bedömning av servicebehov är en utredning av klientens situation och behov av service som den professionella gör tillsammans med klienten. Socialvårdslagen fastställer att en bedömning skall påbörjas utan dröjsmål, senast den sjunde vardagen om det handlar om ett barn i behov av särskilt stöd, och att bedömningen skall färdigställas utan dröjsmål, men senast inom tre månader från det att den påbörjades. (Socialvårdslagen [SVL], 2014:1301) Jag går in mera på detta i kapitel 5.3.

Vad har det då forskats i kring bedömning av servicebehovet för barn, unga och familjer i Finland? Socialvårdslagen trädde i kraft år 2015 så jag har här sammanfattat forskning som publicerats efter det året. Enligt Heinonen (2016) är en bedömning oundviklig för att kunna hjälpa barn, unga och familjer och erbjuda dem den service de behöver. Redan en bedömning i sig kan vara ett stöd till barnet, den unga och familjen. Bedömningen kan ses som ett sätt att leta efter lösningar på klientens utmaningar, vilket görs i växelverkan med klienten. (Hallikainen, 2019 s. 34–35) Enligt Hallikainen (2019) består en bra bedömning av servicebehovet av den bästa möjliga professionella kunskapen, att klientens önskemål och erfarenheter tas i beaktande samt en förståelse av vad som påverkar klienten och hans situation. En sammanslagning av den professionellas och klientens kunskap och tolkningar är en central del av bedömningen av servicebehovet. (Zechner & Hytti 2019, s. 42) Då det kommer till barn lyfter Petrelius m.fl. (2016) fram

viktiga element i en kvalitativ och grundlig bedömning. Dessa element är barncentrerat arbetssätt som baserar sig på samarbete, strukturerad insamling av information och motiverade val av teman till bedömningen, dokumentering samt stöd från arbetsgemenskapen och organisationen till exempel i form av en gemensam professionell reflektion i bedömningsarbete. Petrelius m.fl. (2016) konstaterar även att en bedömning kan ses som hjälp och stöd till barnet och familjen, oberoende vad bedömningen leder till. Träffarna inom bedömningsarbetet med barnet, föräldrarna eller gemensamt skall i första hand hjälpa barnet och hans nära att fundera på och förstå sig på den egna livssituationen, lösa problem samt sätta mål som berör barnets och hela familjens välmående. Vidare fortsätter Petrelius m.fl. att bedömningsarbetet bör stärka barnets och familjens resurser och funktionsförmåga. En bedömning får ej heller fördröja erbjudandet av stöd och hjälp till barnet och familjen.

Alatalo m.fl. (2019) konstaterar att det inte har systematiskt samlats in information om erfarenheter kring tillämpningen av socialvårdslagen, men i samband med LAPE-programmet (lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma) har det upprepade gånger framkommit att det finns utmaningar med tolkningen och tillämpningen av lagen, och speciellt när det har kommit till bedömning av servicebehovet och definierande av behov av stöd. I kommuner har det önskats ett förtydligande kring paragraf 36 i socialvårdslagen. I paragrafen står det att klientens behov av stöd skall utredas i den utsträckning som klientens livssituation kräver medan det i lagens tillämpningsguide står om klientens rätt att få en omfattande bedömning. Detta innebär att den myndighetsperson som är ansvarig för bedömningen skall ha tillräckligt med tillgänglig kompetens och kunskap, och att andra myndigheter är tvungna att delta i bedömningen om de ombeds till det. Alatalos m.fl. (2019) bedömning och observation är att denna betoning på en omfattande bedömning av servicebehovet i tillämpningsguiden har styrt professionella att för säkerhetsskull göra relativt omfattande bedömningar, utan att det har funderats på hur bred bedömning som egentligen behövs. Detta har till och med kunnat leda till en onödigt komplicerad process innan klienten fått service och det har funnits funderingar över om det kan höja familjers tröskel att söka och ta emot stöd. Kring mångprofessionell bedömning av servicebehovet skriver Alatalo m.fl. (2019) att inom socialvården kan bedömningsarbete som har gjorts inom andra serviceenheter utnyttjas, vilket inte ännu görs i

en tillräcklig utsträckning även fast klienter har specifikt önskat att de inte skulle behöva berätta om sin livssituation inom olika serviceenheter. Detta leder till separata och delvis överlappande bedömningsprocesser. (Alatalo m.fl. 2019 s. 9–11)

På basen av tidigare forskning och det som jag själv upplever som väsentligt har jag valt den teoretiska referensramen för detta masterarbete som presenteras i kapitel 5.1. Den teoretiska referensramen berör klientens delaktighet, mångprofessionellt samarbete och barncentrerat bedömningsarbete.

3. Syfte och målsättning

Syftet med masterarbetet är utveckla en produkt som riktar sig till professionella inom familjesocialarbete. Målet är att utveckla en produkt som kan stöda de professionella i utförandet av en bedömning av servicebehovet, där en del av produkten kan användas i direkt arbete med klienterna för att ge klienterna en bredare förståelse över hur deras ärende handläggs och förhoppningsvis uppmuntra till ökad delaktighet. Produktens syfte är att dela kunskap och inspirera till ett mer strukturerat arbetssätt där klientens delaktighet uppmärksammas. Målsättningen är att arbetsgivarna skall uppleva sitt arbete som mer meningsfullt och att klienterna får bättre service.

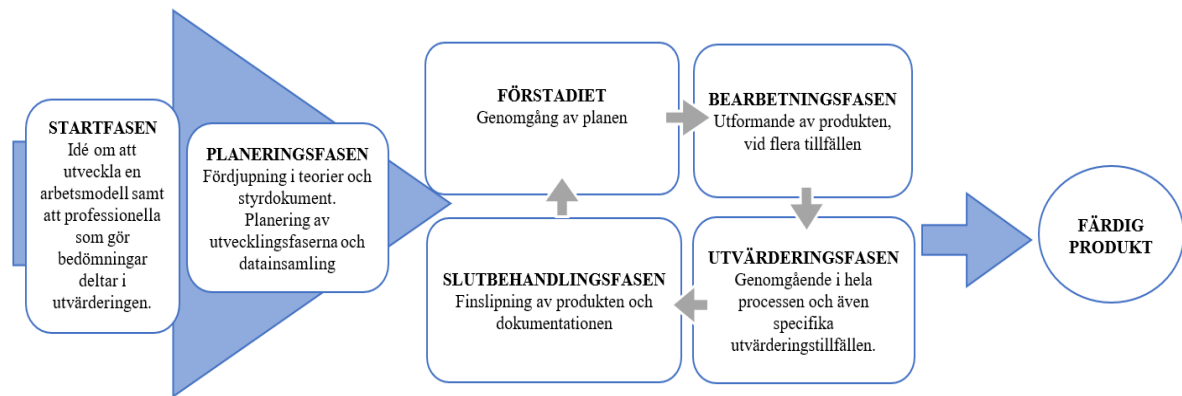
Produkten som utvecklas är en arbetsmodell för bedömning av servicebehovet. Arbetsmodellen begränsar sig till bedömningar av servicebehovet som görs för barn, unga och familjer. En avgränsning behöver göras på grund av att bedömningar kan se olika ut för till exempel en 75-åring jämfört med en 5-åring, och det skulle därför bli en för bred studie om alla grupper i samhället skulle inkluderas. Avgränsningen till barn, unga och familjer har gjorts på grund av egen arbetserfarenhet och eget intresse, samt för att denna grupp i samhället är värd att satsa på då barn och unga är vår framtid.

4. Produktutveckling som metod

För att uppnå syftet med mitt masterarbete valde jag att göra en produktutveckling. Att göra en produktutveckling skiljer sig från andra vanligare forskningsmetoder och det är en relativt ny metod som fokuserar på att förstå komplexiteten som finns i det verkliga

livet. Produktutveckling är en mer praktisk metod som för samman teori och praktik. Produktutvecklingen kan basera sig på ett problem som måste lösas eller också en vision. Det som skall lösas kan till exempel vara tillvägagångsmetoder, processer, arbetsredskap eller organisationsstrukturer. Det kan även handla om att förbättra en fungerande lösning. En dynamisk produktutveckling baserar sig på både ett problem och en vision. Att utveckla innefattar både att komma på nya idéer samt att sprida och etablera dem, därför är naturen av att utveckla först och främst att åtgärda, förbättra och främja praktiska saker. Målmedvetenhet är ett centralt element i utvecklandet. (Barab & Squire, 2004 s. 2–3; Toikko & Rantanen, 2009 s. 16 & 57–58; Anderson & Shattuck 2012) En produktutveckling kan rikta sig till enskilda arbetstagare och deras professionella kunskaper men den kan även rikta sig till strukturerna och processerna inom en organisation. (Toikko & Rantanen, 2009 s. 16)

Då en produktutveckling görs kan olika mallar användas, som till exempel linjärmallen, spiralmallen, nivåmallen och spagettliknanden processen. En linjär mall beskriver processens framsteg linjärt: Definition av målen -> Planering -> Utförande -> Avslut och utvärdering. Spiralmallen beskriver utvecklingsprocessen i cirklar som upprepas tills önskvärt resultat har uppnåtts. I dessa cirklar upprepar sig planering, utförande, observation och reflektion. Nivåmallen illustrerar utvecklingen både i en horisontell och vertikal riktning där man i den vertikala riktningen börjar med brukare och slutar med politiker och i den horisontella riktningen har de steg som finns i de andra mallarna. Spagettliknande mallen kommer från kritiken av de tre ovannämnda mallarna och deras enkelhet. Verkligheten är mer komplicerad och i denna mall finns samma stadier som i de andra mallarna, men här poängteras att det inte går att på förhand planera i vilken tid och ordningsföljd dessa stadier kommer. (Toikko & Rantanen, 2009 s. 64–67) Salonen (2013 s.16–19) har utvecklat en mall baserat på linjär- och spiralmallen som han kallar för en konstruktiv mall. Jag har använt mig av denna mall i min produktutveckling. Mallen (figur 1) baserar sig på varsam planering, arbetets olika faser, att lära sig av praktiken, delaktighet, ett forskningsbaserat utvecklingsarbete och mångsidigt metodkunnande. Mallen innehåller sju olika faser: 1) Startfasen, 2) Planeringsfasen, 3) Förstudiet, 4) Bearbetningsfasen 5) Utvärderingsfasen 6) Slutbehandlingsfasen 7) Färdig produkt. I kapitel 6 beskriver jag användningen av denna mall i denna produktutveckling mer detaljerat än i figur 1.

Figur 1. Salonens mall för produktutveckling modifierad av skribenten (Salonen, 2013 s.20)

5. Produktutvecklingens kunskapsbas

I utvecklandet av produkten har teorier, material och kunskap använts som presenteras i detta kapitel. I kapitel 5.1 presenteras produktutvecklingens teoretiska referensram, i kapitel 5.2 presenteras processbeskrivningar över bedömning av servicebehovet inom familjesocialarbete som har samlats in från några kommuner, i kapitel 5.3 presenteras styrdokument som styr arbetet med bedömningar av servicebehovet och i kapitel 5.4 presenterar jag min förståelse till ämnet.

5.1 Produktutvecklingens teoretiska referensram

Den teoretiska referensramen för denna produktutveckling innehåller klientens delaktighet, mångprofessionellt samarbete och barncentrerat bedömningsarbete.

5.1.1 Klientens delaktighet i bedömning av servicebehovet

Ett av syftena med socialvårdslagen är att främja delaktighet (SVL 2014:1301) och delaktighet betyder i detta sammanhang såväl känslan av samhörighet som möjligheten att agera och påverka egna ärenden (Social- och hälsovårdsministeriet 2017). Det är även en av de viktigaste sakerna inom socialpedagogiskt arbete, att skapa möjligheter för klienten att själv kunna påverka sin situation och utveckling. Detta sker genom växelverkan där förslag och åtgärder arbetas fram av klienten och den professionella tillsammans. (Cederlund & Berglund, 2017 s.112) En bedömning av servicebehovet kan även

stärka klientens delaktighet i det egna livet. Delaktighet i det egna livet är en upplevelse av autonomi och förutsägbarhet samt en sammankoppling mellan de egna behoven och de egna resurserna. Delaktighet i det egna livet förstärks när klienten bemöts med respekt och när individuella lösningar presenterats till klientens livssituation. (Hytti, 2019 s. 159–160)

Delaktighet beskrivs ofta i trappstegsmodeller, där individen på lägsta steget har små eller inga chanser att påverka. Ju högre upp i trappstegen man kommer, desto mer makt har individen och då ökar även delaktigheten. Modellerna har kritiserats på grund av att de inte tar i beaktande subjektiva upplevelser, utan att det tas för givet att när individens makt och möjligheter att påverka ökar, så ökar även delaktigheten, vilket nödvändigtvis inte är fallet. (Hotari m.fl. 2013 s. 151) De vuxna har en central roll i barns och ungas delaktighet. Sheir (2001) utvecklade en modell (figur 2) som komplement till trappstegsmodellerna där han listar fem nivåer av deltagande: 1) Barnet lyssnas till, 2) Barnet blir stöttat till att uttrycka sin syn, 3) Barnets syn tas i beaktande, 4) Barnet är involverat i beslutsfattarprocessen och 5) Barnet delar makt och ansvar i beslutsfattandet. Utöver dessa nivåer identifierar Sheir tre steg av engagemang av de vuxna: ”Öppningar”, ”Möjligheter” och ”Skyldigheter”. Varje nivå börjar med öppningar som sker när den vuxna är redo att verka på denna nivå. Andra steget, möjligheter, sker när behoven hos den vuxna är mötta så att hen kan verka på denna nivå (till exempel genom resursering, kunskap och färdigheter). Sista steget, skyldigheter, är när det inom organisationen blir en överenskommen princip att anställa skall verka på detta sätt.

Figur 2. Sheirs modell om barns delaktighet. (Gullacksen & Hejdedal, 2015)

Inom familjesocialarbete är barnet huvudklienten. Barns rätt till delaktighet uppmärksammas starkt i finska grundlagen och i lagstiftning kring mänskliga rättigheter. FN:s konvention om barns rättigheter förpliktigar länder att agera på ett sätt så att barns delaktighet kan stödjas och stärkas. Konventionens 12:e artikel stipulerar att "Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad." (Unicef) Även finska grundlagen fastställer att barn skall behandlas som jämlika individer och att de skall kunna ha en möjlighet att påverka i ärenden som berör dem enligt utvecklingsnivå (Ahola & Pollari 2018 s. 1).

Inom socialt arbete med barn skall barnet få tillräckligt med information för att kunna bilda sig en uppfattning av situationen och bilda sig åsikter, vilket betyder att med barnet diskuteras och behandlas barnets erfarenheter av sådana saker och händelser som ligger till grund för behovet av socialvård, här också naturligtvis enligt barnets ålder och utvecklingsnivå. Då det är frågan om riktigt små barn kan observationer göras i barnets beteende och i relationer, men deras önskemål och åsikter kan även utredas indirekt med hjälp av personer som står nära barnet, som till exempel daghemspersonal. En babys delaktighet innebär att det pratas om babyn och babys liv, och babyn skall även gärna vara närvarande vid träffar så att den professionella får en möjlighet att se hur babyn och föräldern/föräldrarna interagerar med varandra. Barn som börjar närma sig skolåldern och äldre barn träffas oftast för att direkt diskutera med barnet, och särskilda hjälpmedel som utvecklats för arbete med barn kan användas. För barn i lekåldern är utrymmet där barnet träffas viktigt, barnet skall ha en möjlighet till lek eller motsvarande utöver diskussionerna. Delaktighet för barn i skolåldern kan förverkligas på många olika vis, och då det kommer till unga är det viktigt att minnas vikten av kompisar och livet utanför hemmet för den unga. Det är inte enbart åldern som påverkar barns delaktighet, utan även barns kulturella bakgrund och eventuella specialbehov bör tas i beaktande. Barn har även rätt att inte uttrycka någon åsikt i sitt ärende (Social- och hälsovårdsministeriet, 2017 s. 99–101; Muukkonen, 2013 s. 165–166).

Muukkonen (2013, s. 172–174) listar fördela med barns delaktighet ur ett barnskyddsperspektiv, och jag anser att dessa även går att applicera till familjesocialarbete och socialvård enligt socialvårdslagen. Fördelarna är att barnet blir hörd och kan påverka, delaktigheten ger barnet en möjlighet att säga sin åsikt och berätta sin historia. En annan fördel är att kunskapen och förståelsen ökar, både hos barnet, föräldrarna och de professionella. Att skydda barnet sker naturligt då barnets rätta behov bättre kommer fram genom delaktighet. Även barnets och familjens resurser kommer fram genom delaktighet och kan användas. En fördel är också att en gemensam utvärdering är möjlig vilket ökar bedömningens validitet.

5.1.2 Mångprofessionellt samarbete i bedömning av servicebehovet

Både socialvårdslagen (paragraf 41) och barnskyddslagen, bland annat paragraf 11, 26 och 31, tar upp mångprofessionellt samarbete (SVL, 2014:1301 & Barnskyddslag,

2007:417). Den myndighet inom socialvården som handhar ett ärende är ansvarig för att den sakkunskap och expertis som behövs för klientens individuella behov finns tillgängligt. De myndigheter som behövs för klientens bedömning av servicebehov har en skyldighet att delta vid förfrågan. (Social- och hälsovårdsministeriet, 2017 s.126–128)

Det har skrivits om mångprofessionellt samarbete sedan början av 1990-talet. Inom socialvården kan mångprofessionellt samarbete beskrivas som en klientorienterad arbetsmetod där klientens hela livssituation försöker tas i beaktande. Målet med mångprofessionellt arbete är att ge klienten ett mångsidigt stöd och att skapa en gemensam uppfattning av klientens situation och de åtgärder som behövs för att lösa problemen. Klienten kan ha många utmaningar och problem i sitt liv på samma gång, och då är mångprofessionellt samarbete ett stöd både för klienten och de professionella. Mångprofessionellt samarbete är ett aktivt samarbete mellan professionella över organisations- och sektorsgränser. De professionella fungerar i växelverkan med varandra för att lösa problem samt ge klienten det bästa möjliga stödet och servicen. (Heikkilä 2019 s.188)

Vid en bedömning av servicebehovet är den myndighetsperson som gör kontakten eller anmälan till socialvården oftast en central samarbetspartner i klientens ärende, och hen kan ha betydelsefull information om klientens situation. Andra centrala personer är de som klienten själv nämner. Oberoende hur professionella och andra aktörer identifieras, är det väsentligt att ha klientens lov och en gemensam syn på aktörernas deltagande i bedömningen (Paavola & Hallikainen 2019 s. 74). Då det kommer till bedömning av servicebehov kan mångprofessionalitet se ut på olika sätt. Det finns de individer som har väsentlig information, erfarenhet och syn på klientens livssituation samt behov, och så finns det de som kan komma med som en av de som utför bedömningen, och till sist finns det de som kan komma med i bedömningsprocessens slutskede för att planera den service som klienten behöver. Mångprofessionellt deltagande i en bedömning kan utföras på olika sätt. Det kan ske via telefonsamtal, skriftligt utlåtande eller så kan den professionella delta i möten. I socialvårdens bedömning av servicebehov är mångprofessionalitet mer en regel än ett undantag (Paavola & Hallikainen 2019 s. 74–75). När det handlar om mångprofessionellt arbete kring barn och barnfamiljer lyfter Petrelius m.fl. (2016 s. 12) fram risken med att föräldrarnas och speciellt barnets kunskap marginaliseras då en stor skara professionella samlas kring barnet och familjen. I situationer där

flera vuxna deltar behöver barnets delaktighet medvetet stödas, eftersom barn i dessa situationer kan bli utanför eller får en roll som sidodeltagare även fast det är barnets ärende som behandlas. Mångprofessionellt samarbete inom socialt arbete med barn innebär att samordna synsätten som de professionella som arbetar med barn, unga och familjer har för att främja klientens ärende och situation. Mångprofessionellt samarbete kräver en öppen dialog och att man lyssnar på allas uppfattningar och perspektiv (Tuomela-Jaskari, 2016 s. 76).

5.1.3 Barncentrerat bedömningsarbete

Förutom mångprofessionellt samarbete är en viktig kvalitetsfaktor i bedömning av servicebehov för barn, unga och familjer ett barncentrerat bedömningsarbete. Petrelius m.fl. (2016 s. 8) konstaterar att flera forskningar påvisar att metoden barncentrering (även kallat barnets behov i centrum) är en av de viktigaste faktorerna i en kvalitativ bedömning av barnets situation och behov av stöd. Barncentreringens principer i Finland och i övriga Norden innefattar inte enbart barnets behov kopplat till utvecklingen, utan även kopplat till barnets agerande och delaktighet. Även fast ett barncentrerat arbetssätt har utvecklats i Finland finns det forskning som visar att förverkligande av detta arbetssätt fortsättningsvis är utmanande och att det finns stora skillnader mellan de professionella och arbetsenheterna. (Petrelius m.fl. 2016 s. 8)

Barncentreringsideologin har en lång historia. I socialt arbete har barnets perspektiv fått plats från och med 1970-talet. Forskning kring barndomen har gett oss nya perspektiv på uppfattningen kring barn, så att vi nu ser dem som sociala aktörer som kan ge sådan information som vuxna inte kan ge, som till exempel information om barnets egna erfarenheter och uppfattningar om den egna livssituationen. Utveckling av barncentrerat socialt arbete har gjorts i Finland sedan slutet av 1990-talet genom olika projekt (Ervast & Tulensalo, 2006 s. 25–26). I Finland har barncentrering disponerats till ett arbetssätt där barnet som är klienten får hjälp av socialvården både direkt och ibland indirekt via arbete med föräldrarna. Det har även setts som väsentligt att den professionella finns tillgänglig för barnet under hela klientskapet. En viktig uppgift som den professionella har i barncentrerat arbete är att föra vidare information som hen fått från barnet till föräldrarna, tillsammans med barnet och med barnets lov, samt att lyfta fram barnets upplevelser och perspektiv i arbetet tillsammans med föräldrarna (Petrelius m.fl. 2016 s. 8–

9). I barncentrering är det väsentliga direkt arbete med barnet, vilket till exempel konkretiseras genom barnets egen träff med den professionella. Forskning visar att träff med barnet inte kan vara en enskild händelse, utan att arbete direkt med barnet för att blida en klientrelation kräver att träffarna fortsätter. Träff med och bemötande av barnet kan även betyda att man ger speciell uppmärksamhet till barnet på träffar där det även finns andra vuxna med, utöver barnet och den professionella. Ur ett barncentrerat perspektiv är det även viktigt att känna till barns sätt att vara i interaktion och det är viktigt att vara uppmärksam på hjälpmedel som används på träffar med barn. Barncentrering innebär även att den professionella avgör när det är bra att barnet inte deltar. (Petreluis m.fl., 2016 s. 9–10; Ervast & Tulensalo, 2006 s.28)

Ervast & Tulensalo (2006) ser barncentrering som ett helhetsarbete som styr principer, ideologi och förhållningssätt. De fortsätter att barncentrering ändå inte enbart betyder barnvänlighet, utan det är också alltid konkreta val under arbetsprocessen och i bemötandet av klienterna. Ervast & Tulensalo ser att kärnfaktorerna i barncentrering är följande: Barnet är den primära klienten och den som får hjälpen, en relation skapas även med föräldrarna, men så att barnet och barnets vardag är i centrum, den professionella arbetar aktivt med barnet, barnet beaktats speciellt också i gemensamma träffar med familjen, barnet är inte alltid på alla möten, det förväntas inte att barnet agerar som en vuxen och interaktionen med barnet sker på barnets nivå. Målet är att hjälpa barnet både direkt och indirekt, föräldraskapet utvärderas i förhållande till barnet och barnets individuella behov.

Petreluis m.fl. (2016) skriver om hur barncentrering även är en viktig kvalitetsfaktor i en bedömning där mångprofessionellt samarbete utnyttjas. Forskning har visat på att bedömningar som har gjorts mångprofessionellt har blivit bättre när de har ändrats till mer systematiska och barncentrerade.

5.2 Insamlat material

I en produktutveckling är datainsamlingsmetoder i huvudsak samma som forskningsmetoder i annan forskning, men användandet av dem är mer flexibelt (Salonen, 2013 s. 23) Detta masterarbete görs i samarbete med Västra Nylands välfärdsområde, och från de

kommuner som ingår i detta välfärdsområde har processbeskrivningar över bedömning av servicebehovet inom familjesocialarbete samlats in. Om det inte fanns processbeskrivning så önskades även att denna information utgavs. Processbeskrivningarna samlades in genom direkt kontakt till de i ledande ställning inom familjesocialarbete i de tio kommuner som tillhör välfärdsområdet, sammanlagt samlades tre processbeskrivningar in och en kommun meddelade att de inte hade en processbeskrivning. Dessa processbeskrivningar behandlas anonymt, så att det inte framkommer från vilken kommun vilken processbeskrivning härstammar. Datan som samlats in bevaras på en dator som är lösenordskyddad och datan innehåller inte personuppgifter.

De tre processbeskrivningarna som jag fått genom min datainsamling är olika på flera vis, men har även mycket gemensamt. Två av dem har mera text och är mera omfattande medan den tredje är en mer visuell beskrivning över processen kring bedömning av servicebehovet för barn, unga och familjer. Den är också den enda av processbeskrivningarna som enbart beskriver bedömning av servicebehovet för barn, unga och familjer medan de två andra även beskriver andra processer, som till exempel hur ärenden anhängiggörs, vilket betyder hur ärenden inleds.

Jag valde att göra en innehållsanalys av det insamlade materialet. Jag började med att analysera processbeskrivningarna enskilt för att sedan betrakta de olika delarna som en helhet och jämföra vad de har gemensamt och vad som skiljer dem åt (Jacobsen 2007 s. 134–135). Jag kategoriserade efter det innehållet och fyllde i kategorierna med innehåll som syns i tabell 1. (Jacobsen 2007 s. 139)

Kategorier	Processbeskrivning A	Processbeskrivning B	Processbeskrivning C
Inledning av ärendet	Definierar hur ärendet kan komma in och hur ärendet skall behandlas initialt. Svarar även på frågan om en bedömning skall göras eller inte göras.	Definierar hur ärendet kommer in och vad dom skall göras när ärendet tas emot.	Konstaterar att det har gjorts ett beslut om att en bedömning skall göras sju vardagar efter det att ärendet kommit in.

Kategorier	Processbeskrivning A	Processbeskrivning B	Processbeskrivning C
Innehållet i en bedömning av servicebehovet för barn, unga och familjer	a) inledande träff - med åtminstone vårdnadshavarna b) träff med barnet c) gemensam träff med hela familjen d) vid behov familjeintervention/handledningsträffar. Någon av träffarna skall vara ett hembesök och utöver detta skall andra nödvändiga träffar med samarbetspartners hållas.	Träffar både hemma hos klienten och på socialbyrån. Kontakt till samarbetspartners.	Träffar 1–4 stycken. Barncentrerat arbetssätt. Både vårdnadshavarna och barnet träffas eller hörs och deras synpunkter tas med. Minst ett hembesök och skilda träffar med alla. Familjen kan få stöd redan under bedömningens gång. Klienten får i slutet av träffen alltid veta vad som händer till näst = klar process.
Slutet av bedömningen och efter att bedömningen är klar	Om klientskapet inte fortsätter = Skriftlig sammanfattning till klienten och handledning vidare vid behov. Om klientskapet fortsätter = Ansvarsperson byter.	Bedömningen är klar när det är klart vad klienten behöver för service och vem som kan ge den servicen. En sammanfattning skrivs och vid behov ser man till att klienten får och tar emot service. Skriftliga sammanfattningen skickas hem.	En avslutande träff där det sammanfattas vad som kommit fram under bedömningen och går igenom skriftliga sammanfattningen och kommer överens om fortsättningen och vid behov handleda till vidare stöd. Skriftliga sammanfattningen skickas hem.
Annat viktigt	<ul style="list-style-type: none"> - Definition av barn i behov av särskilt stöd - Vilken yrkesutbildad person som kan vara ansvarig i olika situationer 	<ul style="list-style-type: none"> - Dokumentation 	<ul style="list-style-type: none"> - Bedömningen görs i växelverkan med familjen - Dokumentation

Tabell 1. Kategorisering av innehållet i det insamlade materialet.

I två av beskrivningarna beskrivs det att ett ärende kommer in antingen genom en barnskyddsanmälan, kontakttagning eller ansökan. En av beskrivningarna nämner även att ärendet också kan komma genom att en anställd på ett annat vis fått information om eventuellt stödbehov hos ett barn eller en familj. I dessa två beskrivningar beskrivs även hur ett ärende skall behandlas då det kommer in, och i ena nämns till exempel konkret att det skall kollas upp ifall barnet redan har klientskap från tidigare och då förs ärendet över till den person som är ansvarig för det barnet.

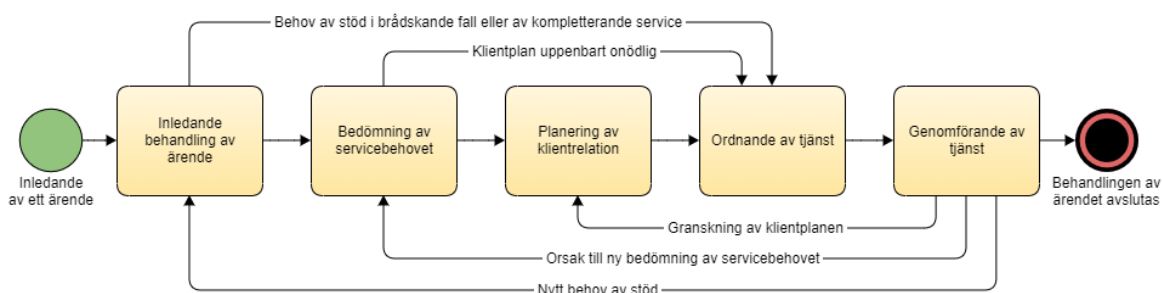
I alla beskrivningar beskrivs vad en bedömning skall innehålla. I två av processbeskrivningarna beskrivs själva bedömningsarbetet mer konkret, som till exempel hur träffarna kan se ut och båda processbeskrivningarna inkluderar träff med barnet. Den tredje processbeskrivningen nämner inte specifikt barnets delaktighet till exempel genom träff med barnet utan det enda som lyfts fram är att det i den skriftliga sammanfattningen skall framkomma barnets egen åsikt om hens behov av stöd. Endast i en av processbeskrivningarna nämns mångprofessionellt samarbete, och då i en mening där det konstateras att om anmälan eller kontakttagningen har kommit från en samarbetspartner så görs bedömningen oftast i mångprofessionellt samarbete. I alla processbeskrivningar nämns dock samarbete med klientens nätverk.

Vad som händer i slutet av en bedömning beskrivs lite olika i processbeskrivningarna, och i två av beskrivningarna beskrivs det mer detaljerat vad som händer efter att bedömningen är klar. I en processbeskrivning är riktlinjen den att det skall hållas en avslutande träff i slutet av bedömningen, där det som har kommit fram under bedömningen och även sammanfattningen av bedömningen går igenom som en helhet, och vid behov hänvisas familjen till service och man kommer överens om fortsättningen. Beskrivningen konstaterar att detta steg faller bort om det handlar om en kort bedömning av servicebehovet. I en annan av beskrivningarna beskrivs vad som krävs för att bedömningen skall vara slutförd och vad som sker ifall klientskapet fortsätter inom familjesocialarbete efter att bedömningen är slutförd. I den sista av processbeskrivningarna är det beskrivet vad som händer om klientskapet avslutas efter att bedömningen är slutförd, och vad som händer om klientskapet fortsätter. I denna processbeskrivning är det även definierat när det måste vara en socialarbetare som är ansvarig för bedömningen och när en socialhandedare kan vara ansvarig. I beskrivning finns det även en definition av barn i behov av särskilt stöd. I de två andra bedömningarna har det även inkluderats dokumenteringens olika skeden.

5.3 Styrdokument

Institutet för hälsa och välfärd (THL) har identifierat fem serviceprocesser inom socialvården; inledande behandling av ärende, bedömning av servicebehovet, planering av klientrelation, ordnande av tjänst och genomförande av tjänst. (Paavola & Hallikainen

2019, s. 57). I figur 3 syns de olika processerna inom service för barnfamiljer. Behandling av ett ärende påbörjas vid mottagandet eller upprättandet av ett ärende. Efter detta går ärendet oftast vidare till en bedömning av servicebehovet och efter det vidare till planering av klientskap som för ärendet vidare till ordnandet av service och till sist till genomförandet av service. Om klienten dock har brådskande behov av stöd bör man genast ordna den service hen behöver och då det handlar om barn skall det även utvärderas om barnet är tryggt hemma och ifall hen är i behov av omedelbar vård och omsorg. En bedömning av servicebehovet behöver inte göras om upprättandet är tydligt onödigt. Planering av klientskapet kan skippas då behovet av att göra en klientplan är uppenbart onödigt, till exempel om det är frågan om enstaka eller tillfälligt behov av stöd (Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijolle; Niemi-Weckstöm m.fl. 2022).

Figur 3. Klientskap inom service för barnfamiljer (Institutet för hälsa och välfärd, 2022b).

Av dessa serviceprocesser har jag valt att fokusera på bedömning av servicebehovet. De lagar som styr bedömning av servicebehovet för barn, unga och familjer är socialvårdslagen och barnskyddslagen. I detta kapitel kommer jag sammanfatta det som i dessa lagar är väsentligt för bedömning av servicebehovet för barn, unga och familjer. Jag kommer även kort beskriva de nationella handlingsstrukturerna för klienthandlingarna inom socialvården som även påverkar bedömningarna.

Syftet med socialvårdslagen som trädde i kraft år 2015 är att främja och upprätthålla välfärd och social trygghet, minska ojämlikhet och främja delaktighet samt på lika grunder trygga behövlig, tillräcklig och högklassig socialservice. Syftet är även att främja klientorientering och att förbättra samarbetet mellan välfärdsområdets socialvård och kommunens olika sektorer och andra aktörer (SVL, 2014:1301). Även fast social- och

hälsovårdsministeriet gav stöd och utbildning kring hur socialvårdslagen skulle implementeras medförde lagen nya bestämmelser som var svåra att tolka och i kommuner har det gjorts olika lösningar vilket innebär att servicen inte är lika på en nationell nivå (Alatalo m.fl., 2019 s. 9). Det är inte heller helt osannolikt att detta kan vara orsaken till att de som nu arbetar i det nya teamet inom HIRS-området från tidigare har lite olika erfarenheter av hur en bedömning av servicebehovet för barn, unga och familjer görs.

Begreppet bedömning av servicebehovet togs för första gången i bruk i socialvårdslagen. Socialvårdslagens 36:e paragraf fastställer att en bedömning av servicebehovet skall göras för alla personer som är i behov av socialvård, om det inte anses vara uppenbart onödigt att göra en bedömning. Om en bedömning inte görs skall beslutet om detta göras inom sju vardagar från det att ärendet anhängiggörs. Enligt barnskyddslagens 26:e paragraf skall även barnets eventuella brådskande behov av barnskydd utredas omedelbart efter det att ett barnskyddsärende inletts, till exempel genom en barnskyddsanmälan. Bedömningen skall påbörjas utan dröjsmål och vara klar inom tre månader från det att den påbörjades. Om det är frågan om ett barn i behov av särskilt stöd skall bedömningen påbörjas senast den sjunde vardagen från det att ärendet anhängiggjordes. Barn i behov av särskilt stöd är enligt socialvårdslagens tredje paragraf ett barn vars uppväxtförhållanden äventyrar eller inte tryggar barnets hälsa eller utveckling, eller ett barn som genom sitt eget beteende äventyrar sin hälsa eller utveckling, eller då det handlar om ett barn som inte kan ta emot eller söka de social- och hälsovårdstjänster på grund av olika orsaker. I praktiken kan det handla om att familjen, barnet och nätverket upplever att det är svårt att få rätt stöd, att barnets vårdnadshavare behöver professionellt stöd för att trygga barnets uppväxt och barnet är i behov av skydd. (SVL, 2014:1301; Zechner & Hytti, 2019 s. 43; Niemi-Weckstöm m.fl. 2022; Barnskyddslagen 2007:417)

I paragraf 37 i socialvårdslagen fastställs det att en bedömning av servicebehovet görs för att reda ut ifall en person är i behov av stöd och ifall eventuellt behov av stöd är tillfälligt, återkommande eller långvarigt. Bedömningen skall innehålla en sammanfattning av klientens situation och behov av stöd, en yrkesutbildad inom socialvårdens slutsatser om förutsättningar för fortsatt klientskap, klientens egen syn på behov av stöd och bedömning av behovet av en egen kontaktperson. (SVL, 2014:1301) Saastamoinen (2016 s.190) skriver att när det kommer till en bedömning av servicebehovet för ett barn kan man tänka sig att det finns vissa minimikriterier som måste ingå i bedömningen.

Saastamoinen skriver att ett kriterium kan vara att den professionella har träffat barnet i fråga och hens åsikt har utretts. Saastamoinen fortsätter att en av de centrala uppgifterna som socialvårdens professionella har är att vara barnets röst och detta är omöjligt utan att ha träffat barnet. En bedömning av servicebehovet enligt socialvårdslagen skall även göras då det är frågan om ett barnskyddsärende, på samma sätt som då behovet av övriga familjetjänster bedöms. I denna bedömning utreds även behovet av barnskydd. Behovet av barnskydd behöver inte utredas enbart i sådana ärenden där det är tydligt att stödåtgärder inom barnskyddet inte behövs. (Social- och hälsovårdsministeriet, 2017)

I en bedömning av servicebehovet utreds inte enbart behovet av socialvårdens tjänster och stödformer, utan det utreds även möjligt behov av stöd eller tjänster från myndigheter inom andra förvaltningsområden. Genom en bedömning av servicebehovet kan även service och stödåtgärder från olika aktörer koordineras och samordnas, vilket kan innebära att erbjudna stödåtgärder är effektivare och mer nyttiga. (Saastamoinen 2016 s. 171)

En bedömning skall enligt socialvårdslagens 36:e paragraf göras i den omfattning som klientens livssituation kräver. Det väsentliga är att från barnets perspektiv göra en så bred bedömning som är i barnets intresse, en tillräckligt bred bedömning kan i sig redan hjälpa familjens situation medan det ibland genom en snävare bedömning kan innebära att stöd ges i rätt tid och med låg tröskel. En snävare bedömning kan t.ex. göras då det är tydligt att det handlar om riktat eller tillfälligt behov av stöd, om familjen annars har tillräckligt med lämpliga och samordnade stödinsatser, eller om barnet och vårdnadshavarna uttrycker och definierar deras behov av stöd och det genom diskussion uppstår en gemensam syn på behov av stöd med den professionella. En bredare bedömning kan t.ex. göras då det handlar om att familjen samtidigt har många olika stödformer eller behov av dem, men helheten är inte klar, samordnad eller koordinerad, familjen har inte kunnat dra nytta av stöd som erbjudits eller så har inte lågtröskeltjänsterna varit tillräckliga, situationen och adekvat stöd är oklart för familjen, nätverket och professionella som arbetar med familjen, det är frågan om barnets, den ungas eller familjen eventuella behov av särskilt stöd eller ifall det utreds om barnet har behov av skydd. (Niemi-Weckstöm m.fl. 2022)

Socialvårdslagen fastställer att klienten skall ha en möjlighet att delta och påverka sina egna ärenden. I lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården handlar

tionde paragrafen om minderåriga klienters ställning. I denna paragraf står det att ett barns önskemål och åsikt skall utredas och beaktas med hänsyn till klientens ålder och utvecklingsnivå, och i första hand skall barnets intresse beaktas i alla åtgärder inom socialvården som gäller barnet. Liknande uppgifter finns i socialvårdslagens 32: a paragraf. (SVL, 2014:1301; Lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården, 2000:812)

Inom socialvården har den professionella en skyldighet att dokumentera sådan information som är behövlig och tillräcklig för att klienter skall få den socialservice de behöver. Innehållet i en bedömning av servicebehovet påverkas även av de nationella handlingsstrukturerna för klienthandlingarna inom socialvården. Dessa handlingsstrukturer skall följas vid dokumentation, senast när klienthandlingarna enligt lagen om kunduppgifter ska sparas i den riksomfattande arkiveringstjänsten (Kanta). Handlingsstrukturerna för bedömning av servicebehovet ser lite olika ut beroende på var klientskapet ligger. En bedömning av servicebehovet för barn, unga och familjer fokuserar på föräldraskapet och bedömning av barnets situation. (Institutet för hälsa och välfärd, 2022a; Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijolle B; Lag om klienthandlingar inom socialvården, 2015:254)

5.4 Egen förförståelse

I och med att jag arbetar inom familjesocialarbete med att göra bedömningar av servicebehovet för barn, unga och familjer har jag en förförståelse till detta tema och en bra inblick i hur arbete utförs i praktiken. Detta kan vara till min fördel när jag utvecklar produkten, men jag bör även förhålla mig kritisk till vad jag tänker att är god praxis och ifrågasätta om det eventuellt finns något annat sätt att göra saker på.

I produkten som jag utvecklat syns min förförståelse, då jag har fyllt i sådant som är god praxis som jag lärt mig genom mitt arbete, och speciellt sådant som är kopplat till dokumentering och dataprogrammet som vi för tillfället använder inom familjesocialarbete.

6. Processbeskrivning av produktutvecklingen

I detta kapitel beskriver jag produktutvecklingsprocessen. Jag har använt mig av Salo-
nens (2013) konstruktiva mall över produktutveckling. Utvecklingsprocessen behöver
dokumenterats för att andra kan bedöma om de kan nå liknande resultat ifall de skulle
använda sig av dessa interventioner i en liknande process. (Anderson & Shattuck, 2012)

6.1 Startfasen (idé om projektet)

I startfasen identifieras behovet av utveckling. Det uppgörs en preliminär utvecklingsidé
där även verksamhetsmiljön och en idé om aktörer som deltar i produktutvecklingen
samt deras deltagande och förbindelse till arbetet fastställs. (Salonen, 2013 s. 17)

Idéen till produktutveckling har kommit från mitt arbete och har sakta grott fram. Jag
har märkt och upplevt behovet av att utveckla arbetssättet kring bedömning av service-
behovet så att det blir mer tydligt för både de professionella och klienterna. Jag har även
upplevt och förstått att det finns ett behov av gemensamma riktlinjer för bedömning av
servicebehovet som de professionella kan följa. Den preliminär utvecklingsidén var att
utveckla en arbetsmodell över bedömning av servicebehovet för barn, unga och familjer
som kan användas inom familjesocialarbete. Jag valde att utveckla en arbetsmodell ef-
tersom jag anser det vara viktigt att produkten är lättillgänglig och användbar. Tanken
med modellen är att den kan användas i planeringen av arbete men även för att inspirera
till att fundera vad som är viktigt i en bedömning av servicebehovet för barn, unga och
familjer. För att produkten skall vara användbar anser jag att informationen skall vara
kort och koncist och därför föll alternativet manual, som har mera text, bort. Min tanke
är även att produkten vid behov kan översättas så att den kan användas av andra än bara
de med kunskaper i svenska, och därför blev det en produkt som kan översättas och inte
till exempel ett videoklipp.

Jag diskuterade idén med mina förpersoner som gav tillåtelse till att jag skulle få ut-
veckla produkten på min arbetsplats och att teamet som arbetar med bedömningar av
servicebehovet för barn, unga och familjer skulle delta i utvärderingen av produkten.

Jag kontaktade Västra Nylands välfärdsområde och presenterade min idé om mitt masterarbete och vi kom överens om att Västra Nylands välfärdsområde är uppdragsgivare till detta masterarbete.

6.2 Planeringsfasen

Planeringsfasen kommer efter startfasen och i denna fas görs en skriftlig utvecklingsplan där det framkommer målet med produktutvecklingen, verksamhetsmiljön, produktutvecklingens olika faser, aktörer, FUI-metoder, material och dokument, eventuella datainsamlingsmetoder, sätt att dokumentera och behandling av dokument som har producerats. Det är viktigt att noggrant planera även fast det inte går att planera allting på förhand. Vissa saker kommer att klarna först under utvecklingsarbetets gång. (Salonen, 2013 s. 17)

I planeringsfasen läste jag om teorier kring delaktighet, mångprofessionellt samarbete och barncentrerat bedömningsarbete samt skapade mig en djupare förståelse av de styrdokumenterna som används som grund för produktutvecklingen. Detta gjorde jag för att få en bild av vad som är viktigt att inkludera i produkten. Jag fördjupade mig även i litteratur kring produktutveckling som metod och valde mallen som jag nu använder mig av för att utveckla produkten och strukturera masterarbetet. Jag planerade även vilka utvecklings- och datainsamlingsmetoder jag kommer att använda mig av och bekantade mig med Arcadas skrivguide om dokumentation i masterarbeten. Efter godkänd forskningsplan ansökte jag om forskningslov via Västra Nylands välfärdsområde som godkändes.

6.3 Förstadiet

Efter planeringsfasen förflyttar sig arbetes delar till den miljö där det egentliga arbetet sker och detta kallas för förstadiet. I praktiken är förstadiet i tid kort och består främst av att snabbt läsa igenom planen (Salonen, 2013 s. 17). Efter godkänd forskningsplan läste jag igenom den samt materialet som är grunden för produktutvecklingen och pla-

nerade hur jag skulle bygga upp arbetsmodellen. Jag började även samla in processbeskrivningarna och fick ta del av de tre processbeskrivningar som jag samlade in vid olika tidpunkter under arbetets gång.

6.4 Bearbetningsfasen

Bearbetningsfasen är den näst viktigaste fasen efter planeringsfasen. Här förverkligas komponenterna i produktutvecklingen: Aktörerna (vem som är med och vad de gör samt vad deras roll, ansvar och engagemang är), FUI-metoder (hur det görs), material och dokument (vilken information som behövs som stöd till utvecklingen) och sätt att dokumentera (hur det producerade materialet och dokumenten skrivs, sparas, filmas och spelas in) (Salonen, 2013 s. 18). Genomförande av produktutveckling innefattar att komma med idéer, göra prioriteringar och testa produkten. Att komma med idéer finns redan med i tidigare skeden, men även i detta skede kan man återvända till idéerna från planeringsstadiet och utvidga samt utvärdera från nya synvinklar. Att prioritera innebär att ett val av vad som utvecklas görs, även fast det kan finnas flera utvecklingsbehov. För att testa produkten kan den till exempel under tre veckor användas av specifika aktörer, och under tiden samlas feedback in. Feedbacken kan sedan diskuteras under veckorna men speciellt i slutet av testperioden. Med hjälp av feedbacken görs förändringar och produkten utvecklas, men här skall även överväganden och analyserande finnas med. (Toikko & Rantanen, 2009 s. 59–60) Då det kommer till utvecklingsmetoder finns inte någon metod som är bättre än en annan. Jag har valt att använda mig av diskussion och utvärdering (reflektion), dialogisk diskussion i smågrupp samt användning av tidigare information och experimentell verksamhet (att testa produkten i verkligheten). (Salonen, 2013 s. 22)

När jag gjorde det första utkastet till arbetsmodellen var det viktigt för mig att produkten skulle vara så praktisk som möjligt, att det skulle framkomma konkreta steg som kan tas i arbetet med bedömningar. Jag tänkte även att produkten skulle fånga läsarens intresse bättre om den innehöll färg och form utöver text. Jag sammanfattade det som jag upplevde som mest väsentligt från lagstiftningen kring bedömning av servicebehovet och definierade de olika steg i processen av bedömning av servicebehovet och gjorde en visuell modell över processen. Jag återvände upprepade gånger till materialet

som jag byggde modellen på för att försäkra mig om att jag hade med så mycket som möjligt men ändå så att modellen inte blev för lång och på så vis kanske mindre användbar. Jag sammanfattade även kunskapen från teoretiska referensramen och infogade teman som barns delaktighet, barncentrerat bedömningsarbete och mångprofessionalitet i modellen.

De olika prototyperna som har utvecklats i denna fas har utvärderats vid tre olika utvärderingstillfällen där professionella som gör bedömningar av servicebehovet och förpersoner deltar. Jag beskriver dessa träffar med ingående i nästa kapitel (kapitel 6.5).

Efter första utvärderingstillfället utvecklade jag en pamflett som professionella kan använda sig av i direkt arbete med klienterna, och till modellen tillsatte jag kunskap om barn i behov av särskilt stöd samt exempel på när en mer omfattande bedömning kan göras och när det räcker med en snävare bedömning. Efter andra utvärderingstillfället samt diskussion med mina handledare för detta masterarbete valde jag att fokusera mera på den visuella och grafiska biten av produkten. Jag tog reda på vad Västra Nylands välfärdsområdets riktlinjer är för grafisk layout via deras intranät och fann där både direktiv för färgskala och typsnitt samt grafiska bilder som kan användas. Jag valde efter detta att ändra typsnittet i min produkt till Verdana enligt välfärdsområdets riktlinjer och att färgerna i produkten skulle vara orange samt ljusgrön.

När jag har utvecklat produkten har jag tagit i beaktande målgruppen, och i och med att det i socialvårdslagens 36:e paragraf (SVL, 2014:1301) fastställer att det skall vara en yrkesutbildad person inom socialvården som ansvarar för genomförandet av bedömning av servicebehovet, har jag tagit för givet att det finns en viss grundkunskap hos de professionella och därför har jag till exempel inte i produkten definierat vad mångprofessionellt samarbete är eller skrivit om varför delaktighet är viktigt.

6.5 Utvärderingsfasen

Utvärderingsfasen kan även ses som genomgående i alla faser, men Salonen (2013 s. 18) ser utvärderingen som en viktig del av utvecklingsarbetet och därför har den fått en egen fas. I denna fas utvärderar aktörerna tillsammans den produkt som har producerats

och vid behov skickas den tillbaka till bearbetningsfasen eller sedan direkt till slutbehandlingsfasen. I en produktutveckling behövs det involveras flera upprepanden, vilket betyder att man utvecklar och testar prototyper. Sällan är produkten som utvecklats perfekt, det finns alltid utrymme för förbättring, och detta är även en av metodens utmaningar, att veta om när (ifall någonsin) produkten är färdig (Anderson & Shattuck 2012).

I planeringsfasen bestämdes det att tre uppföljningsträffar skulle hållas med cirka tre veckors mellanrum från det att bearbetningsfasen börjat, dessa träffar bokades in på förhand. På uppföljningsträffarna diskuterades processen kring bedömning av servicebehovet för barn, unga och familjer och prototyperna till arbetsmodellen som utvecklats utvärderades.

Första prototypen som utvecklades skickades via e-post till de som arbetar i teamet inom familjesocialarbete på HIRS-området med att göra bedömningar av servicebehovet, samt till teamets förpersoner några dagar innan den första inplanerade uppföljningsträffen. I första prototypen fattades den lättlästa versionen som kan användas tillsammans med klienterna. På första uppföljningsträffen presenterade jag arbetsmodell och i samband med detta uppstod diskussion om modellen. Det som uppskattades med modellen var att den var tydlig och innehöll konkreta förslag på steg i bedömningsprocessen, det som saknades i modellen var definition på barn i behov av särskilt stöd och mera konkret vad en bedömning skall innehålla för information. Jag upplevde även själv att modellen ännu behövde finslipning och bearbetning, så efter första utvärderingsträffen återvände jag med modellen till bearbetningsfasen.

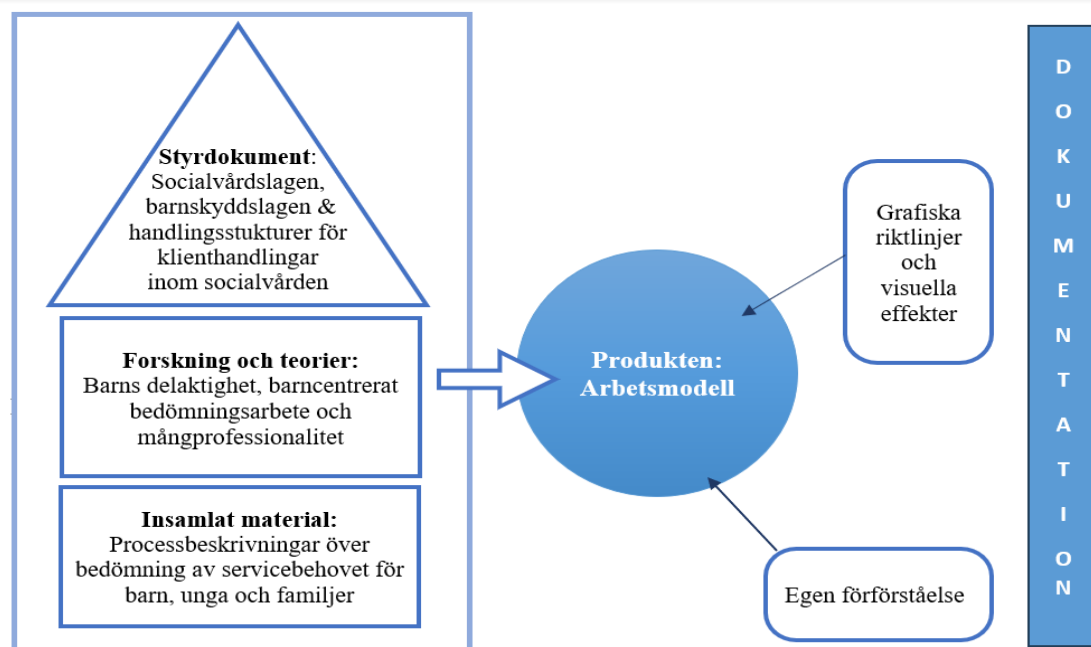
Samma procedur upprepade sig efter utvecklandet av prototypen. Inför andra utvärderingsträffen skickades den uppdaterade prototypen, som även denna gång innehöll den lättlästa versionen (en pamflett) som kan användas med klienter, till teamet. På den andra träffen gick vi igenom produkten igen och jag bad att de kollegor som hinner att inom de nästa tre veckorna testa produkten i sitt arbete och sedan ge feedback. Några små förbättringsförslag kom från teamet, som till exempel att det i pamfletten skulle finnas ett nämmande om vår skyldighet som professionella inom socialvården att dokumentera. Ännu samma dag som utvärderingsträffen hade vi ett handledningstillfälle med

handledarna till masterarbetet, och på detta handledningstillfälle diskuterade vi arbetsmodellens layout och hur innehållet i modellen skulle hänvisas till källor.

Under hela utvecklingsprocessens gång har jag med jämna mellanrum återvänt till arbetsmodellen och utvärderat den. Modellen har även funnits med i mina tankar vid andra tillfällen då idéer om hur den kan förbättrats har uppstått, som till exempel vid en diskussion på arbetsplatsen där det konstaterades att om klienten har många olika stödformer kan det vara svårt för dem att minnas vad alla professionella heter eller har för titlar. Då kom jag på idén om att i pamfletten lägga till en punkt där den professionella kan fylla i sitt namn samt kontaktuppgifter så att även den informationen finns tillgänglig för klienten vid behov.

6.6 Slutbehandlingsfasen

Slutbehandlingsfasen kan räcka förvånansvärt länge, och även vara förvånansvärt krävande. Här färdigställs såväl produkten som rapporten över produktutvecklingen, som i detta fall är detta masterarbete (Salonen, 2013 s. 18).

Figur 4. Utformningen av produkten

I denna fas gjorde jag den sista finslipningen av produkten och skrev ner de olika stegen i hur produkten utvecklats. I figur 4 presenteras de olika delarna som påverkade produktens utformning.

6.7 Färdig produkt

Till slut har man en färdig produkt som i detta fall är en arbetsmodell. (Salonen, 2013 s. 19) Produkten presenteras i nästa kapitel (kapitel 7).

7. Produktbeskrivning

Produkten är en arbetsmodell riktad till professionella som har som arbetsuppgift att göra bedömningar av servicebehovet för barn, unga och familjer. Beskrivningen av arbetsmodellen omfattar sex sidor exklusive källhänvisningar. Som bilaga till modellen finns en pamflett som kan användas i direkt arbete med familjerna. Arbetsmodellen grundar sig på teorier samt på insamlat material, styrdokument och egen förståelse. Mer specifikt handlar det om teorier och lagstiftning kring barns delaktighet (Social- och hälsovårdsministeriet, 2017; Muukkonen, 2013; Petrelius m.fl., 2016), teorier och lagstiftning kring mångprofessionellt samarbete (Paavola & Hallikainen, 2019; Social- och hälsovårdsministeriet, 2017) och teorier om barncentrerat bedömningsarbete (Petrelius m.fl., 2016; Ervast & Tulensalo, 2006). Socialvårdslagen (SVL 2014:1301) styr till en stor del bedömningar av servicebehovet och även barnskyddslagen (2007:417) då det handlar om barn och unga. Det insamlade materialet som är processbeskrivningar över bedömning av servicebehovet för barn, unga och familjer innehöll bland annat information som finns i ovannämnda lagstiftningar men även mer praktisk information om hur bedömningar kan utföras, till exempel hur många träffar en bedömning kan bestå av och var träffarna skall äga rum.

Beskrivningen av arbetsmodellen inleds med utvalda riktlinjer från socialvårds- och barnskyddslagen och går sedan vidare till att beskriva processen över bedömning av servicebehovet. Efter det kommer det en mer visuell bild med text över hur bedömning av servicebehovet kan se ut i praktiken. I arbetsmodellens andra hälft finns fakta i punkt-

form om delaktighet, mångprofessionellt samarbete och barncentrerat bedömningsarbete samt barn i behov av särskilt stöd med mera konkreta exempel. Sist i arbetsmodellen finns det riktlinjer om när en mer snävare bedömning kan göras och när en mer omfattande bedömning bör göras. Pamfletten består av en kort beskrivning över vad en bedömning är i sex olika steg och sedan i punktform om ämnen som diskuteras med barnet och familjen i en bedömning i servicebehovet. I pamfletten finns även två små faktarutor om dokumenteringsskyldigheten samt om möjlighet till stöd redan innan bedömningen är klar. Produkten finns som bilaga till detta masterarbete.

8. Diskussion

Som jag konstaterade i inledningen av detta masterarbete är välfärdsområdena i Finland relativt nya. Sedan ansvaret av ordnandet av social- och hälsovård överflyttades till dem från och med starten av år 2023 har det skett mycket utvecklingsarbete och förändringar som även påverkar de arbetstagare inom välfärdsområden som utför det praktiska arbetet. Utveckling och förändring inom arbetet behöver inte enbart vara en positiv sak, utan det kan även föra med sig känslor av otrygghet, förvirring och osäkerhet. Jag hoppas att jag med min produkt kan bidra till att arbetet som utförs med bedömningar av servicebehovet för barn, unga och familjer känns lite mera strukturerat och att man genom detta kan återkoppla till det som är grunden i arbetet som utförs, även fast det kanske på andra plan inom arbetet är turbulent.

Jag hade inte någon förkunskap om produktutveckling som metod innan detta arbete, vilket innebar att jag fick fördjupa mig grundligt i litteraturen kring denna metod. Jag tycker dock metodvalet var rätt med tanke på syfte för detta arbete, då detta resulterade i en konkret produkt som kan användas i arbetslivet och som grundar sig på forskning, styrdokument och kunskap.

8.1 Utvärdering av hela processen samt produkten

Att göra en produktutveckling har varit roligt, utmanande, lärorikt och tidskrävande. Som Salonen (2013) konstaterar går det inte att planera all steg i en produktutveckling noggrant på förhand, utan vissa saker klarnar först under processens gång, vilket jag fått

bekräftat. Jag insåg även hur viktigt det verkligen är att göra olika prototyper som andra får bekanta sig med och eventuellt testa för att få ovärderlig feedback, utan detta skulle inte den utvecklade produkten vara så välutvecklad som den till slut blev. Planeringsfasen var den fas som tog mest tid, men jag känner att det var viktigt för att jag skulle hinna läsa mig in på ämnet så att produkten kunde få stabila ben att stå på. Att få vara kreativ under bearbetningsfasen var ett välkommet inslag i processen och tiden mellan utvärderingsträffarna var en bra paus från produkten så att jag kunde återvända till den med nya perspektiv.

Själva produkten som är en arbetsmodell hoppas jag kan bidra till att skapa en känsla hos professionella och klienter att bedömningen av servicebehovet har en klar inledning och klart slut. Jag har en önskan om att produkten kan bidra till att klienterna har en bättre förståelse för processen som är bedömning av servicebehovet, och att det i andra hand även ökar en förståelse för processen hos andra professionella också som jobbar med barn, unga och familjer. Jag valde att fokusera på en av de fem serviceprocesser som finns inom service för barnfamiljer (Paavola & Hallikainen 2019) och jag upplever att detta på sätt och vis begränsar produkten och eventuellt användandet av produkten då den inte innefattar alla arbetsskeden. Produkten och masterarbetet skulle dock ha blivit allt för stort om jag skulle ha innefattat alla de olika serviceprocesserna eller så skulle det enbart ha lett till en skrapning på ytan och ingen fördjupning i ämnet.

På min arbetsplats, där jag även fungerar som dokumenteringsexpert, har jag flera gånger stött på önskan av kollegor att det skulle finnas tydligare riktlinjer för arbetet som vi utför. Det arbete vi utför är dock inte ett arbete där man tydligt kan säga till exempel vilka frågor som skall ställas i en bedömning eller vilka teman som måste diskuteras, utan vi skall som professionella använda vår egen professionella utvärdering av vad som är väsentligt och viktigt just i den specifika situationen vi befinner oss i. Detta har gjort att jag i utvecklandet av produkten har försökt balansera det att produkten skall vara så hjälpsam som möjligt med praktiska tips och råd, men ändå inte begränsa den professionella i sitt eget tänkande eller agerande.

8.2 Etiska aspekter

Även fast det i denna studie inte deltar personer, innebär det inte etiska aspekter lyser med sin frånvaro. Jag har följt Forskningsetiska delegationens riktlinjer för god vetenskaplig praxis. (TENK, 2012 s. 18–19) Jag har strävt efter att vara objektiv och undvikit intressekonflikter. Även valet av ämnet till masterarbetet skall kunna vara etiskt hållbar, och då är frågan ifall denna studie var väsentlig att göra? Forskning kan göras för att skapa kunskap, eller för att förbättra saker. En forskning kan inom humanforskning vara till nytta för individen, samhället och professionen. (Kjellström, 2017 s.64–65)

Forskare påverkas av den sociala miljön, och i denna studie har jag kopplingar till min arbetsplats varifrån data också har samlats in. Ett sätt för att bibehålla den etiska integriteten är att berätta öppet om sina kopplingar. (Ruane, 2006 s.39) Jag gjorde denna studie inom organisationen jag arbetar för. Jacobsen (2012 s. 22–24) lyfter fram att det finns både för- och nackdelar med att studera något som ligger nära en själv. Fördelarna kan vara att det finns en förstahandskännedom om det som studeras och det kan i och med detta vara till exempel lättare att få tillgång till data och det kan finnas en bättre förståelse för innehållet i datan. Nackdelarna kan vara att man har utvecklar ”blinda fläckar” vilket innebär att man kan ha en partisk hållning till datan och man kanske inte registrerar saker för att man blivit så van att inte se dem. Det är därför viktigt att jag gör det klart för läsaren att jag både har en roll som anställd och som forskare.

Som forskare är en viktig etisk princip att rapportera hela sanningen och inget annat, att en riktig och rättvis beskrivning av resultaten ges. (Ruane, 2006 s. 40–41) Det är omöjligt att återge resultat i sitt fullständiga sammanhang, men något som skall strävas efter. Kontexten där till exempel citat presenteras kan påverka innebörden av dem. Dessa etiska aspekter är viktiga att tänka på när man presenterar och analyserar datan. Även öppenhet med de val man gör och i en forskning och varför är viktiga, så att läsaren kan kritiskt läsa forskningen och bedöma hur bra forskningen är. (Jacobsen, 2012 s. 37–38)

Forskarens skyldighet är att sträva efter pålitliga resultat samt sträva efter att avvärja felaktiga tolkningar. Produktutveckling som metod kan i praktiken innebära till exempel att vetenskapliga krav bör balanseras med begränsade tidsresurser. Med en produktutveckling försöker positiva resultat uppnås, och det rapporteras ofta om framgångar och uppnådda resultat vilket kan ge en för optimistisk bild av metoden produktutveckling.

Det är speciellt viktigt att framhäva för vems intressen utvecklingen och dess utvärdering görs i och med metodens politiska och sociala natur. Det är även väsentligt att i produktutvecklingsrapporten analysera osäkerhetsfaktorer eller konflikter. (Toikko & Rantanen, 2009 s. 128–129)

8.3 Bidrag till praktiken

Produktutvecklingen i detta masterarbete kommer att vara till nytta för professionen, och mer specifikt till de som arbetar inom Västra Nylands välfärdsområde med att göra bedömning av servicebehovet för barn, unga och familjer. Förhoppningsvis bidrar denna produktutveckling även till att klienterna får positiva erfarenheter av kontakt med socialvården och en ökad känsla av förståelse för hur deras ärende handläggs. För professionella som arbetar med att göra bedömningar av servicebehovet kan vissa saker kännas som självklara och även användandet av viss vokabulär som för klienter kan kännas väldigt främmande. Det är därför den professionella som har ett stort ansvar över att förmedla till klienterna vad en bedömning av servicebehovet innebär och hur processen ser ut, men om det även för den professionella känns oklart så är det förstås svårt att förmedla en relativt klar bild till klienten. Min förhoppning är att denna produkt kan hjälpa den professionella att skapa en helhetsbild över hur bedömning av servicebehovet utförs och vad som är väsentligt att komma ihåg då man gör en bedömning av servicebehovet för barn, unga och familjer och på så vis hjälpa den professionella att förmedla detta vidare till klienten.

8.4 Förslag till vidare utveckling

Som jag nämner i tidigare kapitel har jag valt att fokusera i denna produkt på enbart en serviceprocess, och jag anser att kunde vara en god idé att utveckla produkten så att den innehåller alla fem serviceprocesser så att produkten skulle vara mer omfattande.

Det finns även mycket material redan som kan användas när en bedömning av servicebehovet görs, men det som jag ser att skulle kunna vara bra att utveckla och som skulle underlätta de professionella som arbetar i ett krävande och hektiskt arbete är någon form av materialbank där det skulle vara lätt att hitta materialet som just då skulle behövas.

Jag tänker att det i materialbanken kunde finnas huvudrubriker som ”Babyfamiljer”, ”Våld i familjen”, ”Barn med specialbehov”, ”Ungdomar och rusmedel” och så vidare, och vid inledningen av en bedömning av servicebehovet kan denna materialbank användas för att hitta lämpliga verktyg i arbetet med barnet, den unga och familjen. Jag tänker att detta hjälpmedel skulle underlätta för den professionella och även stöda barns delaktighet i bedömning av servicebehovet.

Källor

- Ahola, S. & Pollari, K., (2018), *Lapsella on oikeus osallisuuteen - vammaisuudesta riippumatta*. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135864/URN_ISBN_978-952-302-999-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Alatalo, M., Miettunen, N., Liukko, E., Kettunen, N. & Normia-Ahlsten, L., (2019) *Nivåindelning av familjearbetet och annan socialservice inom tjänsterna för barn och familjer: mot ett koordinerat stöd som är rätt dimensionerat och ges i rätt tid*. Institutet för hälsa och välfärd (THL). https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139080/URN_ISBN_978-952-302-797-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Anderson, T. & Shattuck, J., (2012), Design-Based Research: A Decade of Progress in Education Research? *Educational Researcher*, 41(1), 7–36.
- Barab, S. & Squire, K., (2004), Design-Based Research: Putting a Stake in the Ground. *The Journal of the Learning Sciences*, 13(1), 1–14.
- Barnskyddslag* (2007:417). Justitieministeriet.
<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Cederlund, C. & Berglund S-A., (2017), *Socialpedagogik - pedagogiskt socialt arbete*. (2 upp.) Liber.
- Ervast, S-A. & Tulensalo, H., (2006), *Sosiaalityötä lapsen kanssa - kokemuksia lapsikeskeisen tilannearvion kehittamisestä*. http://www.socca.fi/files/87/Sosiaalityota_lapsen_kanssa.pdf
- Forsell, M. & Kuoppala, T., (2023), *Lastensuojelun käsittelyajat 1.4.-30.9.2023*.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147924/Tr_68_23_Lastensuojelun_kasittelyajat_huhti_syyskuu_2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Gullacksen, A. & Hejdedal, R., (2015), *Vad är delaktighet för dig?*. <https://delaktighetsmodellen.se/wp-content/uploads/2018/12/Vad-är-delaktighet-för-dig-klar.pdf>
- Hallikainen, M., (2019), *Palvelutarpeen arviointi aikuissosiaalityössä*. I: Zechner, M (red.), *Näkökulmia palvelutarpeen arviointiin*.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/226365/B144_lowres.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Heikkilä, M., (2019), Monialaisuus palvelutarpeen arvioinnissa ja asiakassuunnitelman laatimisessa. I: Zechner, M (red.), *Näkökulmia palvelutarpeen arviointiin*. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/226365/B144_lowres.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Heinonen, M., 2016, *Esipuhe*. I: Petrelius, P., Tuensalo, H., Jaakola, A-M. & Hieta-mäki, J. (red.), *Lapsen elämäntilanteen ja tuen tarpeiden lapsikeskeinen, monitoimijainen arviointi - Tietoa lastensuojelun kehittämisen pohjaksi*. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131363/URN_ISBN_978-952-302-749-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Hotari, K., Oranen, M. & Pösö, T., (2013), Lapset lastensuojelun osallisina. I: Bardy, M (red.), *Lastensuojelun ytimessä*. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104421/URN_ISBN_978-952-245-853-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Hytti T., (2019), Miten pelillisuus ja toiminnallisuus voivat edistää asiakkaan osallisuutta palvelutarpeen arvioinnissa? I: Zechner, M (red.), *Näkökulmia palvelutarpeen arviointiin*. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/226365/B144_lowres.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Ilmarinen, K., Vuorenmaa M., Karvonen S. & Lammi-Taskula, J., (2023), Tyydyttymätön palvelutarve lapsiperheitä tukevissa sosiaalipalveluissa. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti*, 60, 38–56. <https://journal.fi/sla/article/view/109129/76657>
- Institutet för hälsa och välfärd, (22.9.2022a), *Stöd till experter inom socialvården för strukturerad dokumentation - behärska grunderna*. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145576/Stöd%20för%20strukturerad%20dokumentation%20behärska%20grunderna%2022092022.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Institutet för hälsa och välfärd, (16.11.2022b), *Specialfrågor inom strukturerad dokumentation i serviceuppgiften för barnfamiljer*. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146248/Specialfrågor%20inom%20strukturerad%20dokumentation%20i%20serviceuppgiften%20för%20barnfamiljer%E2%80%8B%20steg%203.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Jacobsen, D.I., (2007), *Förståelse, beskrivning och förklaring - Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. (uppl. 1:2) Studentlitteratur.

- Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijolle, (u.å), 8.2 *Asiankäsittelyn vaiheet*.
<https://yhteistyotilat.fi/wiki08/pages/viewpage.action?pageId=61058927>
- Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijolle B, (u.å), 9.5 *Palvelutarpeen arviot*.
<https://yhteistyotilat.fi/wiki08/display/JULSOSK/9.5+Palvelutarpeen+arviot>
- Kjellström, S., (2017), Forskningsetik. I: Henricson, M. (red.), *Vetenskaplig teori och metod - från idé till examination inom omvårdnad*. Studentlitteratur.
- Lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården* (2000/812). Justitieministeriet. <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2000/20000812>
- Lag om klienthandlingar inom socialvården* (2015/254). Justitieministeriet.
<https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2015/20150254>
- Muukkonen, T., (2013), Lapsen kohtaamis- ja prosessiosallisuus. I: Bardy, M (red.), *Lastensuojelun ytimessä*. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104421/URN_ISBN_978-952-245-853-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Niemi-Weckström, A., Turunen, K., & Kyllönen, H., (2022), *Palvelutarpeen arvioinnin lainsäädännön ytimessä*. <https://innokyla.fi/sites/default/files/2022-12/Palvelutarpeen%20arvioinnin%20lains%C3%A4%C3%A4d%C3%A4nn%C3%B6n%20ytimessa%CC%88%20-materiaali%20%282022%29.pdf>
- Paavola, J. & Hallikainen, M., (2019), *Palvelutarpeen arvioinnin prosessi*. I: Zechner, M (red.), *Näkökulmia palvelutarpeen arviointiin*.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/226365/B144_lowres.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Petrelus, P., Tulensalo, H., Jaakola, A-M., & Hietämäki, J., (2016), Kohti lapsikeskeistä ja kokonaisvaltaista lapsen tilanteen ja tuen tarpeiden arviointia. I: Petrelus, P., Tulensalo, H., Jaakola, A-M., & Hietämäki, J. (red.), *Lapsen elämäntilanteen ja tuen tarpeiden lapsikeskeinen, monitoimijainen arviointi - Tietoa lastensuojelun kehittämisen pohjaksi*. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131363/URN_ISBN_978-952-302-749-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Ruane, J. M., (2006), *A och O i samhällsvetenskaplig forskning*. Studentlitteratur.
- Saastamoinen, K., (2016), *Lapsen suojele - viranomaisten ja muiden toimijoiden välisenä yhteistyönä*. Edita Publishing.

- Salonen, K., (2013), *Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön - opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle*. Turun Ammattikorkeakoulu. <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>
- Sheir, H., (2001), Pathways to participation: Openings, opportunities, and obligations. *Children & Society*, 15, 107–117.
- Social- och hälsovårdsreformen. (7.10.2022). *Social- och hälsovårdsreformen*. <https://so-teuudistus.fi/sv/social-och-halsovardsreformen>
- Social- och hälsovårdsministeriet, (2017), *Tillämpningsguide för socialvårdslagen*. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80392/08_17_Tillämpningsguide%20för%20socialvårdslagen.pdf
- Socialvårdslag* (2014/1301). Justitieministeriet. <https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2014/20141301#L4P36>
- Talentia. (23.06.2021). *Sote-uudistus on hyväksytty*. <https://www.talentia.fi/uutiset/sote-uudistus-on-hyvaksytty/>
- TENK, (2012), *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland*. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Toikko, T. & Rantanen, T., (2009), *Tutkimuksellinen kehittämistoiminta - Näkökulmia kehittämissprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon*. Tampere University Press. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Tuomela-Jaskari, S., (2016), *Monialaisella arvioinnilla oikea-aikaista tukea lapsille ja perheille*. I: Petrelius, P., Tulensalo, H., Jaakola, A-M., & Hietämäki, J. (red.), *Lapsen elämäntilanteen ja tuen tarpeiden lapsikeskeinen, monitoimijainen arviointi - Tietoa lastensuojelun kehittämisen pohjaksi*. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131363/URN_ISBN_978-952-302-749-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Unicef, (u.å), *Barnkonventionen*. <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten>
- Zechner, M. & Hytti, T., 2019, *Sosiaalisesta diagnosoinnista palvelutarpeen arviointiin*. I: Zechner, M (red.), *Näkökulmia palvelutarpeen arviointiin*. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/226365/B144_lowres.pdf?sequence=1&isAllowed=y